

Структура ойкумени

МИКОЛА СКИБА

Поділ на покоління — не найпродуктивніша і багато у чому штучна стратегія осмислення мистецького процесу. Однак введення в класифікацію такої фундаментальні категорії, як час, відкриває, так би мовити, «зворотню перспективу» і дозволяє побачити кумулятивний ефект мистецтва у певному історичному проміжку. Щоправда, за умови, що одиницею вимірювання тут буде не частота появи художника на телеекрані чи кількість загадок про нього в таблоїдах, а сухий осад смислів, який залишає по собі віталістичний потік творчості.

Не будемо надто заглиблюватись в історію мистецтв і глянемо на час, доступний нашій персональній пам'яті. Кінець 1980-х — початок 90-х вибухнули свободою творчості, залишили по собі триумф звільнення від «єдино вірного методу», увійшли в історію реабілітацією формальних пошуків в мистецтві, маніфестацією яких став напрямок, котрий втілила група художників «Живописного заповідника» з притаманною їм вишуканістю фактур, емансипацією кольору від сюжету і форми. З ферменту тотальної свободи вибродила Нова хвиля сучасного українського мистецтва, що здійснила психоделічний зсув у мистецькому світоспринятті, значно розширивши і діапазон бачення дійсності. Художники заходилися іронією і сарказмом розщепляти все, що залишилося від

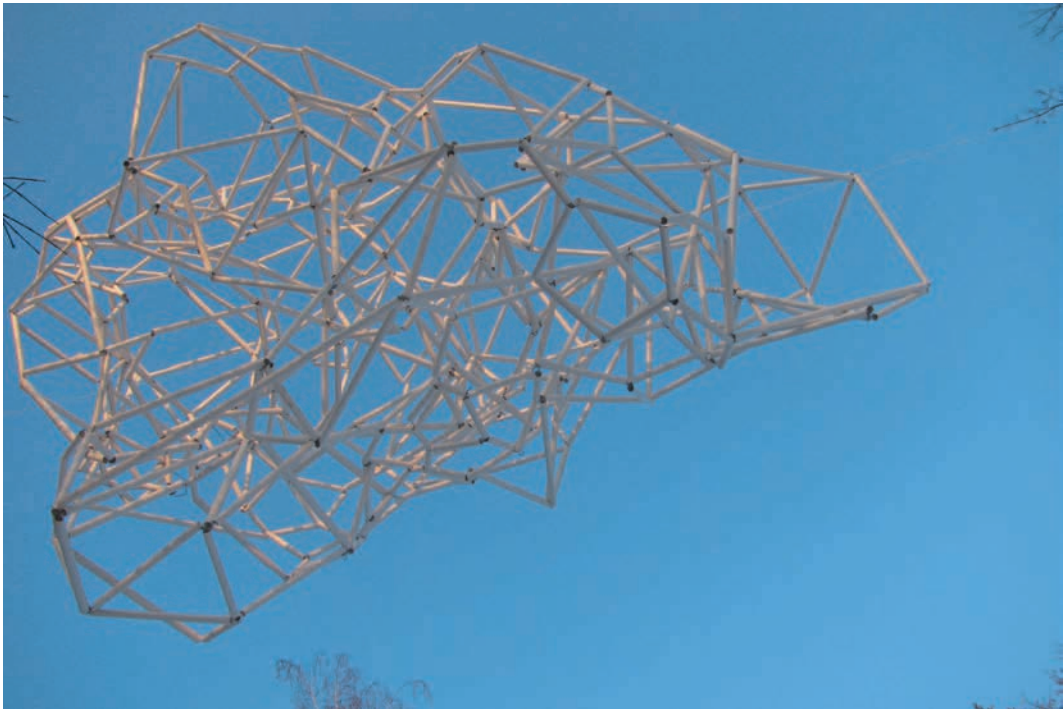
постулатів і традицій. Це був культ карнавальної легкості буття на тлі ступору політичних, економічних і соціальних процесів в Україні.

З початку 2000-х з'явився стійкий ринковий попит на карнавальний драйв, мистецтво виходить «у світ», обростаючи все щільнішим шаром гламуру. Закономірною реакцією на це стала поява соціально заангажованого критичного мистецтва, забарвленого у лівий інтелектуальний дискурс. На кінець «нульових» маємо креативно потужний та насичений, хоча й дещо хаотичний мистецький простір, розвинуту, хоча й не цілком адекватну середовищу інфраструктуру арт-ринку і настійливі пошуки «генерації next».

Відкриттям нових імен послідовно займаються Павло Гудімов (програма «Генофонд») та Марина Щербенко і галерея «Bottega» (проект «МУХи» — молоді українські художники). Однак, самих лише організаційних зусиль тут недостатньо — потрібна смислова основа і включення в глобальний контекст. Адже попередниками значною мірою розчищено і структуровано простір, в якому означалася низка перспективних напрямків. Водночас, серед молодих наразі спостерігається певна розгубленість та інфантильність. В цьому сенсі дуже важливими є приклад смислової самоактуалізації, який демонструє своїм творчим зростанням Анна Надуда.

«Steid'o». Енвайронмент об'єкт. 1 × 1 × 2,5 м, 2008, Могриця, Сумська обл.

«Кристалографія». Кінетична інсталяція. 2 × 1,6 × 3 м, Київ, 2010

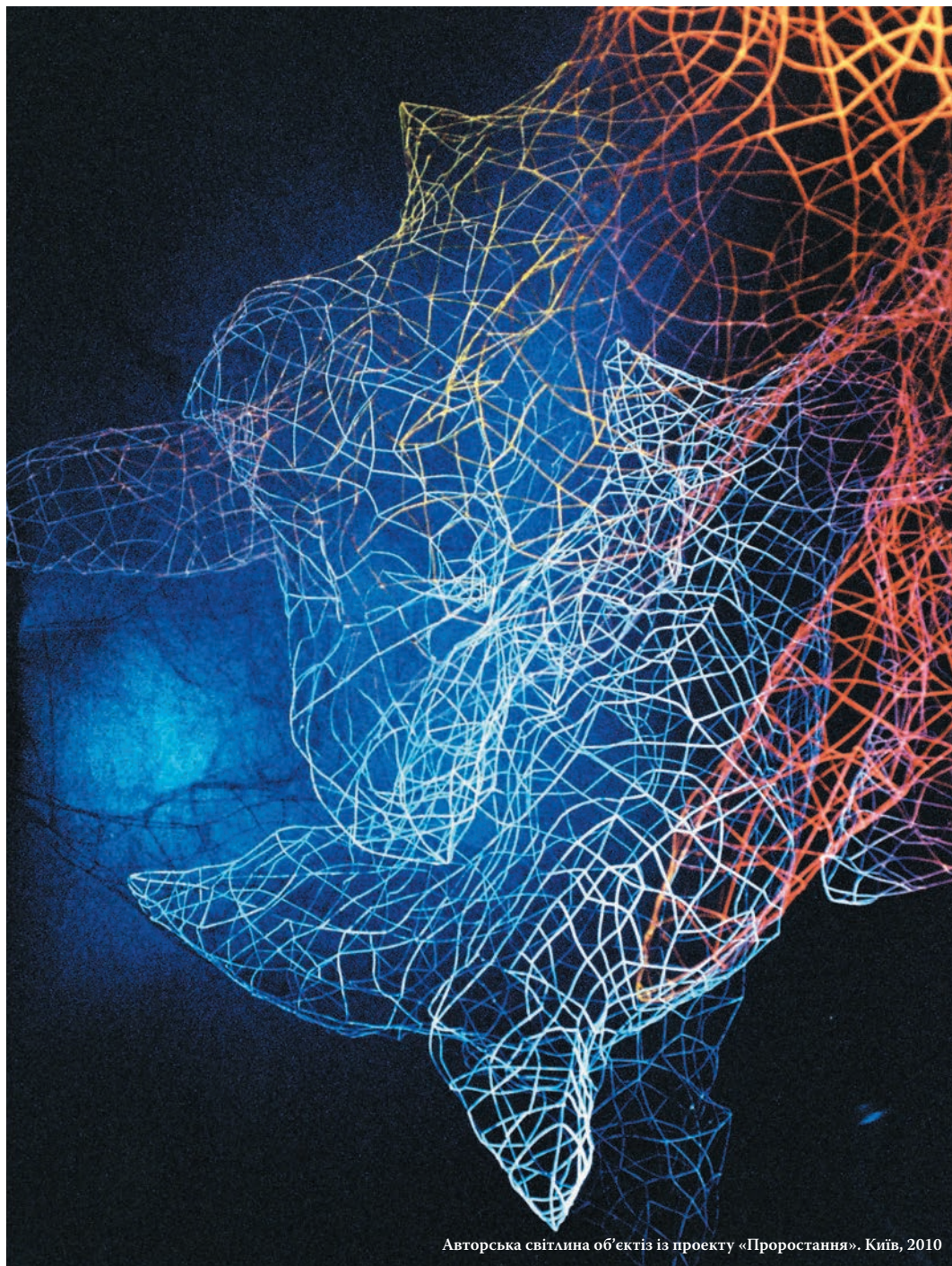
Анна, графік за освітою, увійшла до мистецького простір через ленд-арт-проект з промовистою назвою «Весняний вітер». Беручи участь у згаданому (в тому числі як куратор) та низці інших ленд-арт-проектів, художниця досить динамічно від роботи з фактурами і текстурами природних матеріалів та стихій перейшла до візуалізації структур неочевидного. Її шлях у мистецтві довкілля можна схарактеризувати як перехід від міфопоетики до аналітики. Просторові конструкції мисткині з проекту в проект все менше нагадують знаряддя шаманських дій і все більше відсилають до експериментів наукового кшталту. Відтак, закономірним стало зацікавлення Анни Надуди кінетичним мистецтвом.

Деякою мірою визначальною у її творчій біографії стала участь у ярмарці «Kinetic Art-2010» (Вестмінстерський університет у Лондоні) проектом «Кристалографія». Згаданий

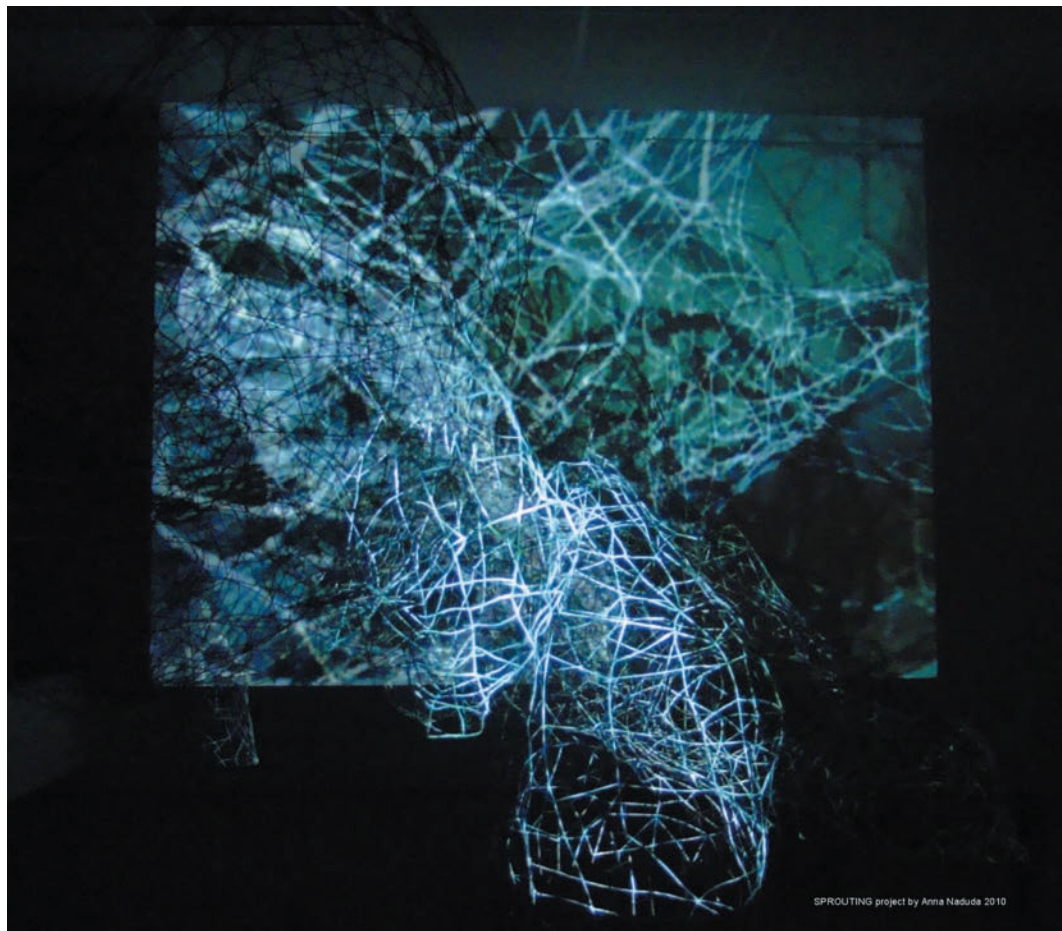
проект запропонував евристичну за своїм потенціалом оптику бачення природного довкілля. Це погляд на віталістично насичену органіку крізь призму неорганічної форми, яка відсилає до атомарних структур і силових ліній, які пронизують часо-просторовий континуум. З подібними структурами, лише поміщеними у замкнутий простір експозиційного боксу і підсвіченими відео-проекцією, Анна взяла участь у конкурсі «МУХи-2010» — проект «Проростання». Тут увагу було сконцентровано на персональному просторі реципієнта, який, за задумом авторки, в процесі медитативного споглядання семи інсталяцій, які оберталися навколо власної осі, мав відшукати внутрішній центр своєї тожсамості.

Кристалографічні мобілі Надуди дають змогу не лише простежити оволодіння мовою кінетики, але й спостерегти смислові зв'язки її творчих експериментів з тим, що відбувається-

Авторська світлина об'єктів із проекту «Проростання». Київ, 2010

«Проростання». Відеопроєкція та скульптури. Харківська муніципальна галерея, 2010

ся у світовому арт-просторі. Зокрема, пізнавальними видаються порівняння з творчістю кількох експонентів Венеційської бієнале '2009, яка відбулася під гаслом «Створюючи світи». Так, мікросхеми Томаса Сарацено, які щільним плетивом тросиків утворювали щось на кшталт величезних молекул в італійському павільйоні у Джардіні, відсилали до ідеї нового конструктивізму, який покликаний зняти напругу між будівельною активністю людини і природою. Кристалографіка Анни Надуди, яку за масштабами можна порівняти з цими об'єктами, тяжіє не так до загушення простору,

як це виходить у аргентинського експериментатора з Німеччини, як радше до трасування мистецькими засобами його вимірів, недоступних для сприйняття. Але, зрештою, і один і другий проєкт націлені на розширення людської екзистенції. Але якщо Сарацено своїми об'єктами апелює до формувати цивілізаційні матриці наступного покоління, то у Надуди виходить щось на кшталт путівника для новітнього Уліса.

Порівнюючи твори Анни Надуди з проєктом «Ttea 1, C» бразильської неоконструктивістки Лігії Папе (до речі відзначеної спе-

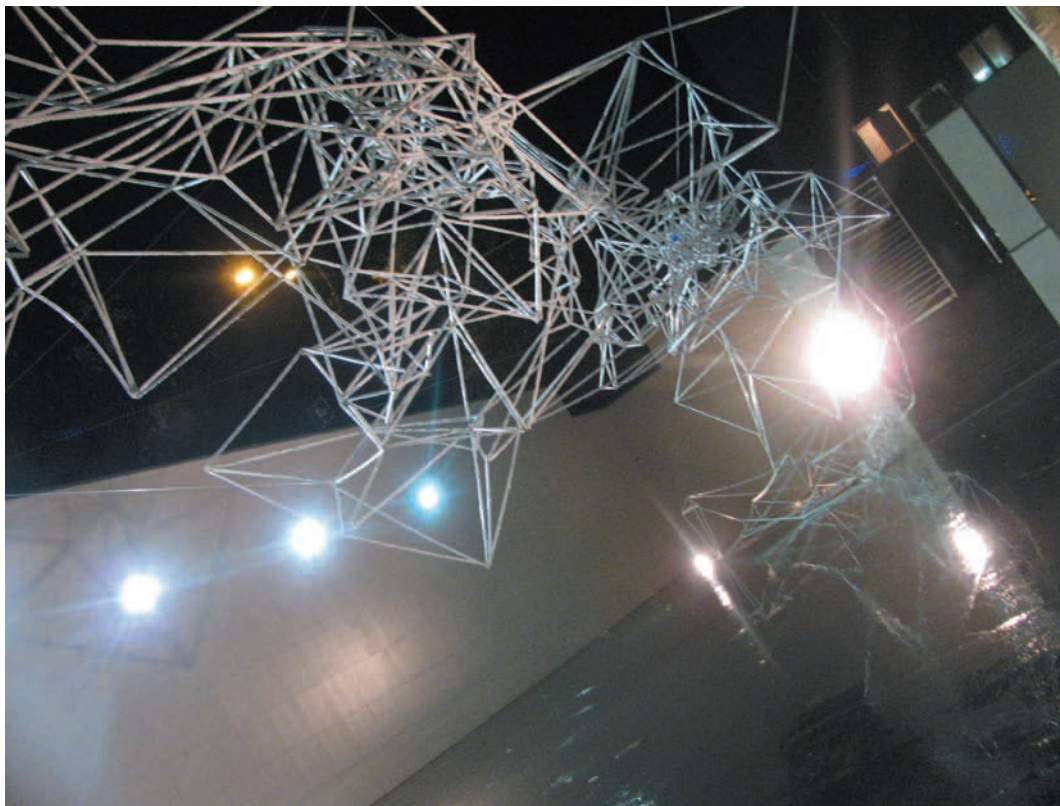

«Динаміка у просторі». Кінетична інсталяція. 0,7 × 0,7 × 0,7 м, Феомент, 2010

ціальним призом у номінації «Перетворення світлів»), знову ж бачимо цілковиту суголосність української мисткині із кращим досвідом світового *contemporary art* у царині роботи з формою і новітніми матеріалами. Ефектно підсвічені золоті нитки, натягнуті у напівпри- смерку Венеційського арсеналу, відтворюють божественне світло, що безгучно летиться крізь вузьку проріз у стінах стародавнього храму, або звучання еолових струн простору (проект «Tеia 1, С»). Кінетичні кристали Анни Надуди, покриті спеціальним флуоресцентним напиленням, яке акумулює світло, відтворює ідею світла, що пробивається крізь цілковиту темряву і яке темрява не в змозі поглинути. Зрештою, є щось новозавітне у цьому сюжеті Надуди, який відсилає до внутрішніх зусиль

особистості, що має відкрити в собі джерело фаворського світла і пронести його крізь темні зовнішніх обставин. Можливо, ідея української художниці ще не дотягує до того ефекту ідеально чистої лінії, яка є у Лігії Папе, але на боці Анни Надуди молодість і завзятість пошуку.

Ще один великий проект Анни, «Лабораторія», презентований на Сквот-Форумі в рамках «ГОГОЛЬFEST '2010», досить виразно означив її потенційне амплуа як художниці, що працює в сфері *scientific-art*. Ця ніша залишається цілковито не освоєною в українському арт-просторі, однак перспективною і достатньо актуальною з огляду на культурно-історичний контекст України як космічної держави, країни, на теренах якої було винайдено

«Структура № 9». Сайт специфік інсталяція. ЦСМ «М17». Київ, 2010

одну з перших у Європі ЕОМ і яка щедро продовжує постачати мізки в Силіконову долину. В цьому контексті цікавою є заувага Джонан Лехлер у статті «Науці необхідно знайти місце для мистецтва» про те, що сучасний арт допомагає фізиці, яка в своїх узагальненнях все ще послуговується метафорами — намацати істину «поза зоною досяжності людського розуму». Недарма ж Чикагський Art Institute ввійшов у нове десятиліття з великим виставковим проектом, присвяченим саме scientific-art. Зрештою, і в іміджевому плані набагато краще фігурувати на світовій арт-сцені в контексті синергії науки і мистецтва.

У Анни Надуди означилося своєрідне унікальне навіть у світовому контексті scientific-art спрямування, пов'язане з концепцією Ноо-

сфери-Ойкоса. Ця концепція, позиціонуючись у координатах критичного мистецтва, дозволяє, поза тим, відійти від категоричних спрощень, пов'язаних із поділом людської активності на «шкідливий» конsumerизм і «позитивну» творчість, ощадливу екологію і руйнівну економіку. Певне ж, не випадково наш мозок має дві півкулі, між якими розподілено функції emotio- і ratio-, і коли одна з них гіпертрофується, настає момент неадекватності, а освоєння світу призводить до ідеї його впорядкування і пізнання. Недарма слова «економіка» і «екологія», які в наших реаліях часом означають дві протилежні стратегії людської діяльності, мають спільний корінь, який походить від давньогрецького «ойкос» — «домівка».

Анотація. Стаття звертає увагу на творчий шлях Анни Надуди, представника нової генерації українського мистецтва, чії роботи становлять приклад смислової самоактуалізації у світовому арт-просторі. Від робіт з фактурами і текстурами природних матеріалів та стихій, тобто міфопоетики, художниця перейшла до візуалізації структур неочевидного, до аналітики. У мисткині означилося спрямування, пов'язане з концепцією Ноосфери-Ойкоса, своєрідне навіть для ампула художниці, що працює у сфері scientific-art.

Ключові слова: самоактуалізація, арт-простір, творчий експеримент, кінетика, science-art, Ноосфера-Ойкос.

Аннотация. Статья рассматривает творческий путь Анны Надуды, представителя нового поколения украинского искусства, чьи работы являются примером смысловой самоактуализации в мировом арт-пространстве. От работы с фактурами и текстурами природных материалов и стихий, т. е. мифопоетики, художница перешла к визуализации структур неочевидного, к аналитике. У Анны определилось направление, связанное с концепцией Ноосферы-Ойкоса, уникальное даже для художницы, которая работает в сфере scientific-art.

Ключевые слова: самоактуализация, арт-пространство, творческий эксперимент, science-art, кинетика, Ноосфера-Ойкос.

Summary. Anna Naduda as a represent the young generation of Ukrainian art is an example of self-actualization in aims of creative activity. Her object evolves from the myth-poetic and ritual paradigms to the model based on the scientific thinking. She interested in structuring and streamlining processes that occur in natural organic matter. marking her movement towards the science-art. In this position Anna Naduda develops concept of the Noosphere-Oikos aimed at finding balance between ecology and economy. Her visual idea is unique in context of world science-art.

Keywords: self-actualization, Noosphere-Oikos, art-space, creative experiment, science-art.